

Kdo nemá gen, není Čech

13. září 2006 13:40

PRAHA - Od července si může každý z nás nechat udělat genetickou analýzu, která má určit původ jeho předků. K interpretaci výsledků by se však mělo přistupovat opatrně, z genetického hlediska je národnost složitý problém.

Sportovní [fanoušci](#) identifikují příslušníka českého národa podle reakce na skandovaný pokřik: „Kdo neskáče, není Čech! Hop, hop, hop!“ Soukromá společnost Genomac International nabízí mnohem exaktnější měřítko. Za 1190 korun provede zájemcům analýzu dědičné informace, jejíž výsledek naznačí, odkud pocházel jejich dávný praotec.

První výsledky ukazují, že většina českých mužů zdělila po meči část dědičné informace, takzvaný pohlavní chromozom Y, který má uspořádání běžné mezi muži z jiných koutů světa, než je česká kotlina. Znamená to, že 90 procent Čechů ve skutečnosti nejsou praví Češi?

Dělit Čechy na „pravé“ a „nepravé“ je samo o sobě zavádějící. Nic se na tom nezmění, ani když dělení opřeme o certifikát s výsledky genetických analýz.

Mužský pohlavní chromozom Y se dědí výhradně z otce na syna. V tom je v dědičné informaci výjimkou. Drtivou většinu dědičné informace dostáváme od obou rodičů a potomci ji mohou zdědit bez ohledu na pohlaví jak od otce, tak i od matky. Dědičná informace každého se proto v další generaci míchá a jejich původ nelze vystopovat tak snadno jako u chromozomu Y.

Ale zmíněný mužský chromozom Y tvoří jenom malý zlomek celkové dědičné informace. Z celkového počtu 23 000 genů máme na chromozomu Y uloženou [necelou](#) stovku. Naše dědičné dispozice jsou dány z drtivé většiny geny ležícími mimo chromozom Y. Navíc bychom neměli zapomínat, že to, jací jsme, neurčuje zdaleka jen dědičná informace.

Tím není řečeno, že se analýzou chromozomu Y nemůžeme dopracovat k velmi zajímavým a důležitým informacím. Napomáhají určit genetickou různorodost lidstva, pomáhají vystopovat průběh dávné migrace.

Tyto genetické stopy však rychle berou za své. Lidstvo se začalo dramaticky „mísit“ už po velkých objevitelských plavbách Kolumba či Magellana. V dnešním globalizovaném světě mizí genetické „rarity“ jako jinovatka v prudkém slunku.

Podle irského historika Marka Humphryse z univerzity v Dublinu by mohli všichni dnešní Evropané odvodit svůj původ od někoho, kdo žil v době Karla Velikého.

Podle amerického statistika Josepha Changa z Yaleovy univerzity se rodokmeny současných obyvatel Země už propletly natolik, že ve všech nakonec najdeme jednoho jediného [člověka](#), který žil někdy kolem roku 1500 před naším letopočtem. Jeho domov mohl [ležet](#) kdesi ve východní [Asii](#), protože právě tam se protínají největší migrační cesty.

Jednotlivá etnika si přesto uchovávají určité typické spektrum dědičných rysů. Ty mohou například činit jejich příslušníky ve zvýšené míře náchylnými k některým chorobám nebo zvyšovat riziko nežádoucích reakcí na určité léky. Pokud světový kvas zanechá běžence daleko od jejich původní vlasti, mohou mít v [nové](#) domovině potíže s hledáním vhodných dárců kostní dřeně nebo orgánů pro transplantace.

Význam podobných studií pro lidstvo jako celek je nesporný. Jejich přínos pro jednotlivce je mnohem menší. Nevhodně interpretovaný výsledek genetické analýzy může napáchat i [škody](#).

„Nepravý“ Čech, „odhalený“ na základě „zahraniční“ varianty chromozomu Y, může mít ve zbytku DNA varianty genů, které jsou ve zdejší populaci zcela běžné. Nedělá to z něj „pravého“ Čecha o nic víc, než z něj „cizorodý“ Ychromozom činí „cizáka“.

O tom, jak je hra na geneticky „pravé“ a „falešné“ Čechy nesmyslná, svědčí i fakt, že jeden z mála odhalených „ryzích“ Čechů je modrooký blondák s příjmením Fridrich.

Češi jako podle šablony

Druhou různorodost v ekosystému dnes chápeme jako pozitivní jev, časy radostného vítání „výkonnějších“ monokultur jsou za námi. A jak se díváme na genetickou různorodost? Vždyť genetické [testy](#) chromozomu Y ukazují, že i příslušníci malého národa k sobě mohou mít daleko. Naše geny zadrží jen málokterá hranice nebo zed' a naše tělo nese stopy generací „cizích.“ I proto genetika nerada pracuje s kategorií „národa“. Je to pro ni příliš hrubý metr. Kéž by nás takhle přemýšlelo víc.